

LIBOSLARNI LOYIHALASH VA USLUBLAR

Urinboyeva Gulsevar Shuxrat qizi

*Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti Fizika va Texnologik ta'lim fakulteti
Dizayn (libos va gazlamalar) yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada klassik uslub tarixini o'rgangan holda, turli xildagi maxsus gazlamalardan foydalanib turli xil liboslarni zamonaviy talqindagi dizayn loyihasini ishlab chiqish va uning uslublari to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.*

Kalit so'zalar: *klassik uslub, gazlamalar assortimenti, dizayn, loyiha, uslub, natija.*

Kiyimni loyihalash – kiyim konstruksiyasining loyihasini tuzish, model shaklini qurish hamda kiyim detallarining chizmasini, xisoblashlarini, tavsifini, material xususiyatlarini, texnologiya va uskunalarini, eksperimental namunaning andozalarini qurish va ko'paytirish ishlarini o'z ichiga olgan jarayon hisoblanadi¹.

Klassik (odmiy, ishbilarmon, elegant) uslubiga modaga deyarli sig'inmaydigan, turg'un vaqt davomida tanlangan, deyarli o'zgarmaydigan uslub. Klassik uslub – chiziqlarni sipoligi va oddiyligi, bichimni mantiqaligi. Odatda, klassik uslubdagi buyumlar – bu ko'zga tashlanmaydigan juda oddiy siymo, e'tiborni uziga sifati bilan tortadi. Klassik uslubini asosida, uni ba'zi elementlarini kombinatsiya qilib, har xil mikrouslublar shakllanadi. Klassik uslubga libosning barcha elementlarini kiritish mumkin. Yangi klassika, odatiy shakllarning sipoligini yo'qotdi – modellar yumshoq, tabiiy va oliyjanob. Ammo, avvalgidek klassika detallarni minimumi bilan farqlanadi. Ko'pincha materiallar erkaklar modasida o'zlashtirilgan – bu reps, gabardin, poplin va flanel, yupqa klassik yo'l –yo'l va "yolochka", yumshoq jun gazlamalari. Uslub favoriti – shim va yubka, nimcha bilan klassik kostyum.

Kiyimda klassik uslubni tipik na'munasi – ingliz uslub. Bu uslub uch asr maboynida rivojlanadi va modani injiqligiga qaramasdan o'z ommabopligini yo'qotmadi. "Ingliz kostyum" tushunchasi XVIII asrda paydo bo'lgan. Aynan shu vaqtda Angliyada shakli va rangi bo'yicha sipo kiyim uslubi yuzaga kelgan.

XX asrni 80–chi yillarida otda yurish kostyum juda ommabop bo'lgan: movutdan frak, redingot – etagi to'g'ri ustki kiyim, tor pantolonlar, qaytarmali etiklar. Bu odmi kostyumni ingliz kostyumi deb atashadigan bo'ldi.

Ingliz uslub ayollar kostyumiga xam ta'sir etdi: silueti o'zgardi, ayollar qattiq moslamalarni (karkaslarni) kiymaydigan bo'ldi, bu kiyimni qulay va oddiyroq qildi. XIX asrni 80–chi yillarida ayollar modasiga erkaklar kostyumini bichimini eslatadigan kostyum kirdi: astarli jaket va to'g'ri shaklli taxlamali yoki taxlamasiz yubka. Shunday

¹ Karimova Sabina Amirqul Qizi "Eksklyuziv Liboslarni Loyihalash Metod Va Tamoyillarini Tadqiq Qilish" 5A150901 - Libos (dizayni va gazlamalar) magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiyasi Toshkent-2021

kostyumni odatda erkak ustalari tikishgan. Ingliz kostyumi ko'zga tashlanmaydi, shuning uchun yorqin emas, yo'l –yo'l yoki katak –katak gazlamalari qo'llanadi².

Bugungi kunda Respublikamizda yengil sanoat sohasida jadal suratda olib borilayotgan islohotlar olib borilmoqda hamda ishlab chiqarish korxonalarini zamonaviy uskunalar bilan jihozlanmoqda, natijada ish samaradorligi oshib mahsulot sifati jahon bozor talablariga mos bo'lishiga xizmat qilyapti.

Biz bilamizki, kundalik kiyimlar funktsional, estetik, gigiyenik talablarga, shuningdek, ishlab chiqarish va ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorlik talablariga javob berishi kerak. Funktsionallik talablariga ko'ra, kundalik kiyim uning maqsadiga mos kelishi kerak. Ergonomik talablarga muvofiq, ayollar klassik liboslari inson qiyofasiga, statik va dinamikada individual antropometrik xususiyatlarga, psixofiziologik xususiyatlarga va gigiyenik talablarga mos kelishi kerak.

Ma'lumki, klassik liboslar biz ayollarning garderobida eng ko'p kiyiladigan kiyimlarimizdan hisoblanadi. U biz uchun doimo qulay, chiroyli, chidamli va mavsumbob bo'lishi lozim. Buning uchun biz eng avvalo klassik libos uchun sifatli gazlama tanlashimiz lozim.

Kostyumda transformatsiyani ta'minlovchi bir qator texnika mavjud: cho'zilish-siqish; ajratib olish-birlashtirish; yo'naltirish-mahkamlash (fiksatsiya); bukish (yopish)-ochish (yoyish); yo'q bo'lish (yashirish)-paydo bo'lish; detallarni almashtirish; joyini almashtirish. Transformatsiya bu-(lot. Transformation-o'zgartirish)-faoliyatning maqsad yo'nalishini o'zgartirib, tuzilmalarni, shakl va usullarni o'zgartirish; yoki biror narsaning o'zgarishi, tashqi ko'rinishi, shakli, muhim xususiyatlari o'zgarishi³.

Biz taklif qilayotgan modelda, ayollar mavsumiy kiyimini loyihalashda, mamlakatimiz iqlim sharoitida, havo haroratining fasllarda tez-tez o'zgarishi hisobga olgan holda yaratilgan. Bizni mavsumiy klassik libosimiz tavsiya etayotgan yangi dizayndagi ustki kiyimimizning mavjudlaridan farqi transformatsiya usulidan foydalanib, yilning ikita fasli: bahor, kuz mavsumga mo'ljallanganligidadir. Libosimiz havo haroratiga qarab yoqa, yeng qismlari maxsus taqilmalar orqali ajraladi. Astar qismini ham mavsumga moslab almashtirish mumkin. Bu libosimiz qora mato bilan kombinatsiya qilingan bo'lib, to'lachadan kelgan ayollarni yanada nozikroq, nafisroq qilib ko'rsatishga imkon beradi. Klassik kiyimlar kun davomida kiyib yurilishini hisobga olib unga ortiqcha bezak choklar va taqilmalardan foydalanilmagan.

² Qudbiyev N.T, Qudbiyeva G.A. & Abduraximov B.U.O (2022). dolzarbligi. Scientific progress, 3(1), 133-142.

³ “Проектирование женской трансформируемой одежды”. Л.М. Тухбатуллина

1-rasm. Asosiy taklif model

Dizayner kosyum kolleksiyasini yaratishda avval ijodiy manbaaga asoslanadi. Har bir dizayner, o'z kolleksiyasini yaratishda ijodiy manbaa sifatida har qanday tabiiy hodisalardan tortib, oddiy bir oshxona buyumigacha, tabiiy mihitning turli elementlaigacha foydalanishi mumkin. Asosiy taklif modelimizga ijodiy manbaa sifatida atirguldand foydalandik. Uning rangi va yaproqlarining tuzilishidan ilhomlanib yaratildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Materiallarni konfeksiyalash” o’quv uslubiy majmua J.S. Ergashev, N.B. Maqsudov
2. Qudbiyev N.T, Qudbiyeva G.A. & Abduraximov B.U.O (2022). dolzarbligi. Scientific progress, 3(1), 133-142.
3. Davlyatova Logistikada raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan Foydalanishning G.M. & Abdullaeva S.H. (2020). Economic perspectives of using the model “UNIVERSITY 3.0” in the education system of Uzbekistan. Экономика и бизнес: теория и практика, (2-1).
5. “Проектирование женской трансформируемой одежды”. Л.М. Тухбатуллина.